

Шевчук С. В.,
науковий співробітник
Науково-дослідного інституту
фінансового права,
Національний університет ДПС України

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОМИСЛОВОСТІ

Сучасний стан промислового розвитку в країні можна охарактеризувати технологічно відсталою структурою промислового виробництва, зношеністю основних фондів, низькою продуктивністю праці, високою енергоємністю, відсутністю сталої стратегії розвитку. І однією з причин даного становища, на нашу думку, є недостатність, а подекуди неефективність державного механізму щодо бюджетно-податкового інструментарію регулювання інноваційної діяльності у промисловості.

Бюджетно-податкова політика є важливою складовою економічної політики держави, яка впливає (конструктивно або деструктивно) на трансформацію ринкових структур у межах національної системи, а бюджетно-податкове стимулювання є одним із найпоширеніших методів державного управління інноваційної діяльності у світовій практиці [1, с. 45].

Більшість науковців (зокрема [1; 2; 3]) розглядають вплив бюджетно-податкової політики на діяльність та розвиток підприємств промисловості у двох площинах – як заходи безпосереднього та опосередкованого впливу.

Під першим розуміється видатки бюджету у формі прямого фінансування та субсидування певних галузей чи окремих підприємств, внаслідок чого відбувається зміцнення фінансового стану об'єкта та

створюються додаткові конкурентні переваги для одних суб'єктів над іншими, за рахунок надходження коштів у їх розпорядження.

У другому випадку розглядається будь-які дії держави у сфері податкової політики.

До заходів непрямого бюджетного впливу науковці також відносять: витрачання коштів на утримання апарату управління, як необхідної умови для забезпечення існування власне держави, державні замовлення та закупівлі, які є інструментом регулювання ринкового попиту та пропозиції на товари, роботу та послуги, витрати на науку та наукові дослідження, витрати на створення і діяльність ринкових інститутів та інфраструктури, що забезпечують більш сприятливі умови зовнішнього середовища для функціонування суб'єктів господарювання.

Думка про невідкладність державного втручання існує в науковій літературі не одне десятиліття і загальний дефіцит фінансових ресурсів, який потрібен для активізації економічних процесів у економіці, учені визначають як значний. Зокрема, Лисяк Л. В. [4] зазначає, що потреби на розвиток інфраструктури впродовж 2009–2015 років оцінюються в розмірі 100 млрд дол. США.

Проте частка коштів державного бюджету, що спрямовується на науку та освіту в останні роки, у сукупному ВВП залишається у середньому на рівні 0,4%. Зазначене фінансування науково-технічних робіт може свідчити про високу роль прямої державної підтримки науко-технічного розвитку та недостатнє використання опосередкованих методів стимулювання розширення зв'язків між наукою та виробництвом.

Спрямованість бюджетної політики має полягати саме у активізації зростання та виховання кадрового потенціалу, підвищенні якості освіти, фінансовій допомозі пріоритетним та депресивним галузям, формуванні сприятливих умов для активізації інноваційної діяльності та економічного зростання суб'єктів господарювання. А для реалізації останнього потрібне створення чіткого, налагодженого механізму взаємодії бюджетної та податкової політики, де остання повинна відігравати мотивувальну та стимулювальну функції інноваційного розвитку безпосередньо всіх видів підприємств.

Потрібно усвідомити, що основними суб'єктами інноваційної діяльності є не вчені та інженери, які створюють нове знання, не посередники, які сприяють комерціалізації таких знань, не державні

інституції, що визначають правила гри на ринку і фінансують деякі початкові етапи інноваційного циклу, а підприємці. Головні виконавці, від активності яких залежить, чи буде ця діяльність інтенсивною та успішною або невиразною й анемічною, – саме підприємці, які беруть на себе всі труднощі й ризики перетворення ідей та «образів» нового продукту чи послуги в необхідний ринку товар [5, с. 33]

На нашу думку, у новому Податковому кодексі приділено недостатньо уваги податковим важелям підтримки науки та інновацій.

Зокрема, у Податковому кодексі не тільки не зустрічається поняття «інновації», «інноваційна діяльність», «інноваційний процес», а взагалі відсутній категоріальний апарат визначення відповідних термінів.

Відсутній розділ про спеціальний режим оподаткування технологічних парків.

Більшість форм та методів сприяння науково-технічному та інноваційно-технологічному розвитку економіки спрямовані на підтримку функціонування окремих напрямів інноваційної діяльності (зокрема енергозбереження, енергобезпека), окремих галузей економіки (авіабудування, суднобудування, космічної галузі), що, безперечно, є позитивним та важливим моментом, проте прослідковується брак недостатньої кількості інструментів, що стали б каталізатором активізації ринкових механізмів інноваційно-інвестиційної діяльності.

На нашу думку, одним із головних чинників, що перешкоджає ефективному запровадженню аналогічних пільг в Україні, слугує «мінімізація» підприємствами прибутку, що підлягає оподаткуванню. Уміло оперуючи валовими витратами та прогалинами у законодавстві, на кінець року підприємці результатом своєї діяльності демонструють збиток, що автоматично звільняє їх від оподаткування. Відповідно до статистичних даних фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування у 2009 році становив збиток у розмірі 42,4 млрд грн. У цьому контексті важливим є запровадження чітких правил формування валових витрат та відповідний контроль за їх реалізацією, що допоможе уникнути різних схем мінімізації сплати податків та значно підвищить зацікавленість самих підприємців у використанні податкового стимулювання інноваційної діяльності.

Серед важливих проблем варто виокремити розробку нормативно-правового забезпечення встановлення витрат на проведення ННТР, що підлягатимуть списанню на собівартість, налагодження

системи податкового контролю за підприємствами, що здійснюють інноваційну діяльність, розробку термінів та періоду надання податкового кредиту та ін.

Список використаної літератури

1. Мельник В. М. Вплив бюджетно-податкового регулювання на розвиток промислового виробництва в Україні / В. М. Мельник, Г. С. Мельничук // Фінанси України. – 2008. – № 12. – С. 44–51.
2. Павленко І. А. Інноваційне підприємництво у трансформаційній економіці України: [монографія] / Павленко І. А. – К.: КНЕУ, 2007. – 248 с.
3. Федулова Л. І. Інноваційна економіка: [підручник] / Федулова Л. І. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
4. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: [монографія] / Лисяк Л. В. – К.: ДННУ АФУ, 2009. – 260 с.
5. Бубенко П. Чому гальмуються інноваційні процеси в Україні? / П. Бубенко, В. Гусев // Економіка України. – 2009. – № 6. – С. 30–38.